

ролю за штучним інтелектом буде посилювати роль науки стосовно управління відповідними технологіями.

Економічна наука на основі розширення своїх теоретико методологічних та концептуальних можливостей має все необхідне для визначення сутності системи економічних відносин, обґрунтування ефективних управлінських рішень для потреб розроблення і реалізації економічної політики в Україні.

Список літератури:

1. Schwab K. The Forth Industrial Revolution. – Geneva: World Economic Forum, 2016.
2. Бажал Ю. Інновації як стовбурові клітини економічного зростання // Глобальні тенденції і перспективи: світова економіка та Україна. – К.: Заповіт, 2018. – С. 8 – 15.

Лебедева Л.В.

Київський національний
торговельно-економічний університет
к. е. н., доцент, доцент кафедри
економічної теорії та конкурентної політики

ЕКОНОМІКА СУЧАСНОСТІ ТА ЇЇ ВІДОБРАЖЕННЯ У ПРЕДМЕТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Економічна теорія сьогодні грає важливу роль у житті суспільства, адже вона має не тільки описовий характер, а й виступає базою для формування економічної політики держави, включаючи розробку нормативно-правових документів й будучи теоретичною основою в управлінні як на мікрорівні, так і на макрорівні. Проте, у науковому колі економістів, як вітчизняних, так і зарубіжних, вже доволі довго обговорюється питання про застарілість положень неокласичної парадигми та її невідповідність економічним реаліям ХХІ ст. Зокрема, світова фінансова криза 2008-09 рр., що мала серйозні економічні наслідки у вигляді скорочення національного виробництва, різкого зростання безробіття та збільшення державного боргу країн світу, різко похитнула позиції неокласичної парадигми. Як наслідок, сучасна економічна теорія не може слугувати надійною платформою для

вирішення економічних проблем, на яку могло б спиратися керівництво країн. Зокрема, західні економісти підкреслюють [7], що домінуюча економічна парадигма нехтує складністю системних взаємодій в економіці, роллю та місцем поведінкових та психологічних факторів, що лежать в основі функціонування сучасних економік, а також системною залежністю економік країн від природних ресурсів.

На сьогодні виокремлюються наступні економічні підходи, які розкривають проблеми розвитку економіки сучасності, що повинно бути, на нашу думку, відображено у предметі економічної теорії XXI ст.:

По-перше, досить поширеним є дослідження впливу проблем збереження навколишнього середовища, утилізації шкідливих відходів, проблеми економічного розвитку та добробуту людини (нерівномірність у розподілі доходів, бідність), питання стійкого розвитку, проблеми меж економічного зростання, державної екологічної політики та ін. на розвиток сучасних економік, чим займається спеціальна дисципліна – економіка навколишнього середовища (Ecological economics). Дослідники, які займаються даними проблемами, стверджують про необхідність включення економіки навколишнього середовища до домінуючої економічної парадигми [2, 5, 1].

По-друге, дослідження з поведінкової економіки (behavioral economics) детально показали обмежену раціональність людей при прийнятті економічних рішень і залежність від упереджень та поведінки інших людей. Наприклад, для людей значно важливішим є уникнути витрат в даний час, ніж отримати потенційну вигоду чи мінімізувати значні витрати в майбутньому [4]. Цей тип поведінки не враховується в моделі раціональної економічної людини в якості чи передбачення або принаймні раціонального очікування, які лежать в основі більшості макроекономічних моделей.

По-третє, інституціоналісти наголошують на визначній ролі, яку грають інститути, включаючи законодавчі обмеження та соціальні норми у сучасних економіках [6].

По-четверте, еволюційні економісти (evolutionary economists) стверджують, що технологічні та інституційні зміни в економічних системах слід розглядати як динамічні еволюційні процеси, та не намагатися їх пояснити з точки зору загальної рівноваги [2]. Це означає, що зміни в економіці можуть бути дуже ситуативними,

та вимагати прийняття неоптимальних рішень у державній політиці, як-то підтримка інновацій на ранніх стадіях розвитку.

Сучасна економіка знань відрізняється від предмета «економікс» не менше, ніж економіка первісного або традиційного суспільства, адже результати виробництва в ній обмінюються ні за законом граничної корисності, ні за законом вартості. Продукти інтелектуальної діяльності, у т.ч. програмні продукти, розповсюджуються без витрат та продаються за диференційованими цінами, які залежать від уявлення продавця про його вартість і соціального статусу покупця. З однієї сторони зростає частка суспільних благ, що розповсюджуються безкоштовно, а з іншої з'являються товари модних брендів, що продаються за завищеною ціною, яка зовсім не відповідає ціні аналогів, чи навіть товарів з кращою якістю. Товари та послуги стають на стільки різноманітними, що людині стає просто не можливо раціонально їх порівняти виходячи зі своїх об'єктивних потреб і доходів.

Економіка сучасності є складною адаптивною системою, що постійно змінюється, яка значно відрізняється від моделі, що аналізується в межах неокласичної парадигми. До того ж, зміни в економіці, пов'язані з провідною роллю інновацій та знань, повинні бути враховані при визначенні предмета сучасної економічної теорії й включають наступні:

- економіка є відкритою динамічною системою, системою, що часто не перебуває у рівновазі;
- економіка складається з неоднорідних економічних суб'єктів, які не приймають оптимальних рішень, але здатні вчитися і адаптуватися з часом;
- економічні суб'єкти взаємодіють через різні мережі;
- макромоделі виникають з взаємодії економічних суб'єктів мікрорівня, які у свою чергу впливають на побудову макромоделі;
- інформація та знання змінюють процес виробництва, перетворюючись в один з основних його факторів.

З чого робимо висновок, що предметом економічної теорії сучасності є процес розвитку відкритих динамічних економічних систем, які побудовані на основі мережових зв'язків між економічними суб'єктами, що діють адаптивно, комбінуючи обмежені економічні ресурси.

Список літератури:

1. Common M., Stigl S. Ecological Economics: An Introduction. Cambridge University Press, 2005. 560 p.

2. Fanning A.L., O'Neill D.W. The Wellbeing-Consumption paradox: Happiness, health, income, and carbon emissions in growing versus non-growing economies. *Journal of Cleaner Production*, 2019. № 212. p. 810-821.
3. Freeman C., Louca F.: As times goes by. From the Industrial Revolutions to the Information Revolution. Oxford University Press 2001, 407 p.
4. Kahneman D., Thinking, fast and slow. Farrar, Straus & Giroux, 2011. 499 pp.
5. Malmaeus J. Mikael, Alfredsson Eva C. Potential Consequences on the Economy of Low or No Growth – Short and Long Term Perspectives. *Ecological Economics*, 2017. V.134. pp. 57-64;
6. North D., Institutions, Institutional Change and Economic Performance. Cambridge University Press, 1990. 152 p.
7. Timothy J. Foxon. Responding to the financial crisis: Need for a new economics. *Environmental Innovation and Societal Transitions*, 2013. № 6. P. 126-128

Лепак П.А.
Київський національний
торговельно-економічний університет
аспірант 2 курсу

ОСОБИСТІСНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СУСПІЛЬСТВА

Поставка проблеми. Досліджуючи сучасний стан економічної культури України, варто зазначити вагому роль особистісних аспектів в її формуванні. Під особистісними аспектами ми розглядаємо духовні основи функціонування особистості та соціальних груп:

- економічні інтереси і потреби;
- економічна свідомість і мислення, економічні знання та вміння;
- економічна діяльність, її якості і властивості.

Концептуальні пропозиції: Аналіз перерахованих складових особистісного аспекту економічної культури, робить можливим зробити наступні висновки та пропозиції:

■ економічні інтереси є формою прояву виробничих відносин, але в той же час вони виступають як спонукальні мотиви, рушійні імпульси економічній діяльності. Система економічних інтересів включає в себе громадські інтереси, інтереси колективу і особисті інтереси. Громадські інтереси акумулюють глибинні інтереси домого-